

***Laudate Deum*:s budskap: Låt tron vägleda handlingar för att bemöta klimatkrisen**

På Franciskusdagen 4:e oktober utgavs påve Franciskus senaste apostoliska uppmaning *Laudate Deum* (Prisa Gud) adresserad till alla människor av god vilja. Undertiteln visar vad uppmaningen handlar om: klimatkrisen.

Påven är mycket oroad över att mänskligheten, särskilt det globala politiska samfundet, har gjort så lite för att stävja global uppvärmning och dess påföljande klimatförändringar. Med tanke på vad som står på spel – människans och alla andra varelsers hälsosamma framtid på jorden – menar Franciskus att vi borde ha gjort så mycket mer sedan 2015, då hans social- och miljöencyklika "*Laudato Sí*" utgavs, samt Parisavtalet antogs av 196 länder. Det 15-sidiga brevet *Laudate Deum*, uppdelat i sex kapitel, syftar till att reflektera över vad som har hänt sedan dess och ge vägledning till vad som bör göras utifrån den katolska sociallärans perspektiv där uttryck som solidaritet, gemensamma goda, värdighet och vårdande av skapelsen står i centrum.

Internationella samfundets ansvar

Det huvudsakliga ansvaret för denna beklämmande situation med fortsatt global uppvärmning, konstaterar påven med påtaglig besvikelse, ligger hos det internationella samfundet, särskilt de stora nationerna, som är mer måna om att främja sina egna nationella intressen än att agera för det som är bäst för mänskligheten och planeten – det gemensamma goda (no. 52 i *Laudate Deum*). I sitt brev ägnar påven ganska mycket utrymme åt att just analysera varför det är så och vilka sorts "ideologier" som ligger bakom ett sådant synsätt som lett till klimatkrisen – synsätt som befinner sig långt ifrån den kristna läran och levnadssättet (no. 20-23).

Varför har det internationella samfundet misslyckats? Påven noterar att de olika globala miljökonferenser som ägt rum senaste decennierna, som skulle ta itu med klimatkrisen, har gett klen resultat. Till och med det på pappret framgångsrika Parisavtalet, hävdar Franciskus, har visat sig inte kunna åstadkomma särskilt mycket. Trots att avtalet är bindande för alla parter finns inga mekanismer för att trycka på att stater – särskilt de som mest bidrar till den fortsatta globala uppvärmningen – tar sitt ansvar (no. 44-51). För att komma tillrätta med detta, föreslår påven, bör parterna komma överens om att om en stat brister i implementering av avtalets innehåll, ska det få allvarliga följder, till och med böter (no. 43, 52). Nu kommer de ganska så lätt undan. Dessutom bör det införas för samtliga länder "bindande former vid övergång till andra energiformer som uppfyller tre villkor: att de är effektiva, obligatoriska och lätta att uppföljas." (no. 59). Det behövs också en ny sorts "multilateralism", anser påven, med mer effektiva världsorganisationer som får mandat och genuina verktyg till att leda förändringsprocessen för att få bukt med klimatkrisen (no. 34-43).

Stora förväntningar på COP28 i Dubai

Hur ska detta åstadkommas och vilka ska göra det? I *Laudate Deum* väddar Franciskus till deltagarna i kommande FN:s miljökonferens COP28 i Dubai, som äger rum senare i år, att göra ansvarsfrågan och effektiviteten av bindande avtal till en prioritet i mötesagendan. Han riktar sina tankar till de mäktiga politiska och finansiella ledarna att vara mer uppriktiga i sina engagemang och avstå från symboliska gester när de tar sig an klimatkrisen. Vi har inte längre tid med detta anser påven och skriver: "Vi måste gå bortom mentaliteten att verka som oroliga men inte har det mod som krävs för att åstadkomma väsentliga förändringar. Vi vet att vi i denna takt på bara några år kommer att överskrida den rekommenderade högsta gränsen på 1,5°C... Även om de åtgärder vi kan vidta nu är kostsamma, kommer kostnaderna att bli desto mer betungande ju längre vi väntar" (no. 56).

Det som mest krävs är alltså strukturella förändringar på global nivå handledda av det politiska och finansiella ledarskapet, anser påven, även om enskilda individers och hushålls agerande också kan bidra till att minska klimatkrisen (no. 69, 71).

Förändringar i värden behövs

Regler, politiska och finansiella förändringar behövs, men grundproblemet ligger i våra snedvridna värderingar om vad som är gott liv, hur vi ser på varandra och hela skapelsen, menar påven. De fattiga och naturen åsidosätts. Bekymret ligger i att det moderna västerländska levnadssättet – numera exporterat till resten av världen - kännetecknas av ständig överdriven konsumtion, som kräver enorm materiell produktion, vilken i sin tur tär på jordens begränsade naturresurser (no. 72). Produktionen kräver energi, och det mesta av denna energi kommer från människans användande av fossila bränslen (olja, kol och naturgas) som är grundorsaken till global uppvärmning; påven backar upp detta resonemang genom att citera FN:s klimatpanel IPCC som har sammanställt forskningsresultat om klimatförändringar utifrån 34000 studier (no. 11-14). Det bör noteras att påven genomgående i sitt brev inte "bara tycker olika saker" utan han stödjer sina uttalanden på de senaste vetenskapliga rönen för att grunda sina argument, såsom han också gjorde i encyklikan *Laudato Si*.

Dock anser Franciskus att även om striktare internationella regler införs, och att det blir kännbara följder för de länder som inte lever upp till Parisavtalet, att alternativa energikällor tas fram, samt att innovativ teknologi kan vara behjälplig för att minska global uppvärmning, kommer det ändå inte räcka, eftersom dessa åtgärder inte adresserar grundorsakerna. Dessa är: alltför många individers, grupper och länders ovilja att ändra på det sätt man lever; bristande solidaritet med jordens fattiga, kommande generationer och naturen man uppvisar; fokusering på kortsiktiga lösningar och att man mest tänker på att maximera egna finansiella och politiska vinster (no. 57-60). Allt detta måste ändras på ett grundligt sätt, menar påven, vilket endast kan ske genom omfattande förändringar i värderingar.

Hopp finns för omedelbar nystart

Trots denna kritik, anser påve Franciskus att inget är försent, och vädjar till det goda i oss alla samt att ta klimatkrisen på yttersta allvar och snabbt agera för att hindra de allra värsta konsekvenserna för människan, naturen, ja hela skapelsen. För att människan ska kunna ha styrka, uthållighet och mod för att ta itu med klimatkrisen ska man låta sig vägledas av Guds ande och en autentisk tro, menar Franciskus och skriver i *Laudate Deum* slutkapitel att: "en autentisk tro inte bara ger styrka till det mänskliga hjärtat, utan också förvandlar livet, förvandlar våra mål och belyser vår relation till andra och med skapelsen som helhet." (no. 61).

Laudate Deum kan bli en ögonöppnare för de som fortsätter att förneka klimatkrisen och som vägrar acceptera att människan ligger bakom den (no. 5-8). Samtidigt är brevet en påminnelse för resten av oss att det inte enbart räcker med att bli varse klimatkrisens samband med vårt tärande levnadssätt. *Laudate Deum* uppmanar var och en att enskilt och tillsammans göra det man kan för att få bukt med klimatkrisen (no. 71), samtidigt som brevet gör det klart att det globala samfundet har huvudansvar för att verka på ett uppriktigt och bestämt sätt för att få till genuina förändringar som hindrar fortsatt global uppvärmning och dess negativa konsekvenser på människan och naturen (no. 69). Med påve Franciskus slutord (no. 73) bör människan akta sig för hybris, "För när människor gör anspråk på att ta Guds plats, blir de sina egna värsta fiender."

Charles Câmara

Medarbetare på biskopsämbetet